



Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 21744/2024
27.11.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Жељко Пецињачки, адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Привредни суд у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 645/23 од 29.03.2024. године, у седници одржаној 27.11.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 645/23 од 29.03.2024. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гжрр1 645/23 од 29.03.2024. године и пресуда Трећег основног суда у Београду Прр1 12/22 од 13.03.2023. године, у ставу првом и трећем изреке, тако што **СЕ ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиле којим је тражила да се тужена обавезе да јој, на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати износ од 287.588,76 динара са законском затезном каматом од 13.03.2023. године до исплате и **ОДБИЈА** захтев тужиле да се тужена обавезе да јој накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилца да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 78.000,00 динара, у року од 8 дана од пријема отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду Прр1 12/2022 од 13.03.2023. године делимично је усвојен тужбени захтев тужиле и обавезана тужена да јој на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати износ од 287.588,76 динара са законском затезном каматом од 13.03.2023. године до исплате

(став први изреке). Одбијен је тужбени захтев тужиље у делу тражене законске затезне камате на износ из става један изреке почев од 18.12.2013. године до 13.03.2023. године као неоснован (став други изреке). Обавезана је тужена да тужиљи на име трошкова парничног поступка исплати износ од 118.500,00 динара са законском затезном каматом почев од дана када се стекну услови за извршност одлука до исплате (став трећи изреке).

Пресудом Вишег суда у Београду Гжрр1 645/23 од 29.03.2024. године одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Трећег основног суда у Београду Прр1 12/22 од 13.03.2023. године у ставу првом и трећем изреке (став први изреке). Одбијен је као неоснован захтев тужиље и тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка (став други изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној у смислу одредбе члана 404. ЗПП.

Тужиља је одговорила на ревизију.

По оцени Врховног суда, у конкретном случају је потребно уједначавање судске праксе о одговорности Републике Србије за накнаду материјалне штете настале због неизвршења правноснажних судских одлука у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом.

Из тог разлога, Врховни суд је, применом одредбе члана 404. став 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11... 18/20 и 10/23 – други закон), одлучио као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на неку другу битну повреду прописану одредбом члана 407. став 1. тачке 2. и 3. истог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је била радник „Навип“ а.д. Београд и за обављени рад, у време када је покренут поступак стечаја, зарада јој није исплаћена. Решењем Привредног суда у Београду Ст 268/12 од 15.05.2012. године отворен је поступак стечаја над стечајним дужником „Навип“ а.д. Београд. Закључком Привредног суда у Београду Ст 268/12 од 17.12.2013. године, тужиљи је утврђено потраживање у износу од 390.871,28 динара у трећем исплатном реду. Преостало тужиљино потраживање од 287.588,82 динара није намирено. Решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 258/2019 од 22.03.2019. године, усвојен је приговор предлагача, овде тужиље и утврђено да је предлагачу повређено право на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 268/2012. Утврђено је и да на дан отварања стечајног поступка предузеће „Навип“ а.д. Београд није било у већинском власништву државе, али да је релевантна чињеница за одговорност тужене то што је стечајни

дужник основан као друштвено предузеће Решењем Владе НР Србије од 06.04.1950. године.

Из потврде Агенције за привредне регистре од 19.11.2020. године утврђено је, између осталог, да су решењем Фи 981/02 од 02.07.2002. године, као оснивачи уписани Акцијски капитал по претходним законима (према списку акционара), Фонд ПИО – акцијски капитал, акцијски капитал подељен у првом кругу својинске трансформације (према списку акционара) и преостали друштвени капитал пренет Акцијском фонду; да је решењем АПР Београд од 09.06.2005. године ово друштво преведено у регистар привредних субјеката под пуним пословним именом „НАВИП“ АД за производњу и промет пића Београд, Земун и да је истим решењем као оснивач регистрован акцијски капитал, удео 100%. У време отварања стечајног поступка државни капитал био је мањински.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев, налазећи да тужила има право на накнаду имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року коју је проузроковао Привредни суд за чије пропусте одговара тужена Република Србија, како по основу објективне одговорности из члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року и члана 58. Устава Републике Србије, те да је релевантна чињеница за одговорност тужене то што је стечајни дужник основан као друштвено предузеће Решењем Владе НР Србије од 06.04.1950. године.

Другостепени суд је побијаном пресудом потврдио првостепену пресуду уз додатну аргументацију да одговорност тужене, у конкретном случају, лежи у томе да, и поред чињенице да је друштвено предузеће приватизовано овакво правно лице не ужива довољно институционалне и радне самосталности у односу на државу, па како се тужена законом обавезала да води и врши надзор над поступцима приватизације, тиме је искључила учествовање, а самим тим и одговорност осталих лица.

По оцени Врховног суда, пресуда другостепеног суда заснована је на погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник Републике Србије“ бр. 40/2015), прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од годину дана од кад је стекла право на правично задовољење (став 1). Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна (став 3).

Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа који су без њихове кривице остале неизвршене и у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року (Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда до 02.11.2018. године, допуњеног на седници Грађанског одељења од 27.09.2019. године). Наведени правни закључак допуњен је на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 27.09.2019. године, тако да у погледу извршних дужника који не спадају у напред наведену категорију, већ се ради

о физичким лицима или правним лицима која нису основана на бази друштвеног или државног капитала, свакако је нужно утврђивати узрочнопоследичну везу, између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу.

У конкретном случају, тужиља није била у могућности да наплати своје потраживање према свом послодавцу - „Навип“ а.д. Београд, Земун у стечајном поступку који је отворен решењем Привредног суда у Београду Ст 268/12 од 15.05.2012. године. У том тренутку стечајни дужник је предузеће са већинским уделом приватног капитала, а потраживање тужиље из радног односа потиче из периода након приватизације предузећа. Сагласно пракси Европског суда за људска права (Маринковић против Србије, представка број 5353/11) Република Србија је одговорна за неизвршење пресуда донетих против предузећа са претежно друштвеним капиталом, док по пракси Уставног суда Републике Србије пропуст суда да намири потраживање признато у стечајном поступку против дужника са већинским друштвеним (државним) капиталом, представља повреду право на мирно уживање имовине зајемчено чланом 58. Устава Републике Србије (Уж 4541/2017 од 24.01.2019. године). Како према утврђеном чињеничном стању послодавац тужиље није било предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом у релевантном периоду, погрешан је закључак нижестепених судова да у овом случају постоји одговорност тужене за предметну штету. Наиме, само уколико се ради о предузећу са већинским друштвеним или државним капиталом, тада се у односу на дуговања тог привредног друштва конституишу и посебне обавезе Републике Србије везане за заштиту права на суђење у разумном року поводом ненамиреног потраживања у висини признатог потраживања у стечајном поступку. Међутим, то овде није случај јер је решењем АПР Београд од 09.06.2005. године послодавац тужиље преведен у регистар привредних субјеката под пуним пословним именом „Навип“ а.д. за производњу и промет пића Београд, Земун и да је истим решењем као оснивач регистрован акцијски капитал, удео 100%, односно приватизован је, па супротно наводима другостепеног суда, без утицаја на другачију одлуку је то што је стечајни дужник основан као друштвено предузеће Решењем Владе НР Србије од 06.04.1950. године. Зато је неоснован захтев тужиље за исплату материјалне штете с обзиром да не постоји објективна одговорност Републике Србије за штету причињену запосленом према субјекту приватизације који није био са већинским уделом друштвеног и државног капитала у време када је настала обавеза исплате ових потраживања.

Из изложених разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. ЗПП.

Тужена је успела у поступку по ревизији, па јој на основу чланова 153. став 1, 154. 162. и 163. став 2. у вези члана 165. став 2. ЗПП припадају тражени трошкови целог поступка. Висина је одмерена на име тражених и одређених трошкова за састав одговора на тужбу 6.000,00 динара и једног образложеног поднеска од стране правобранилаштва у износу од по 9.000,00 динара динара, састав две жалбе по 18.000,00 динара, састав ревизије у износу од 27.000,00 динара, према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ових парничних радњи.

Из тих разлога, Врховни суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**